

A BUDAPESTI LAKÁSUSZORA ÉS A HÁZBOJKOTOK.

Írta: SZABADOS ZÁDOR.

Körülbelül két év óta foglalkoztatják a sajtót és a közvéleményt azok a mozgalmak, amelyekkel a budapesti munkásság igyekszik megtörni a házbéruzsorások eddigi korlátlan hatalmát. A küzdelemnek ez a módja teljesen új és szokatlan és így egész bátran magyar specialitásnak lehet minősíteni. Vizsgáljuk, meg tehát, hogy melyek voltak az okok, amelyek e mozgalmakat felidézték.

Budapest lakásának tekintetében a világ legdrágább városa. Ennek bizonyágául szolgál az alábbi kis statisztika, amely 1906-ból való és így a Budapestre vonatkozó adatok sokkal kedvezőbbek a maiaknál. Egy kétszobás lakás ára volt 1906-ban:

Boroszóban	350 K
Lipcseben	344
Nürnbergben	373
Münchenben	379
Hamburgban	364
Drezdában	482
Berlinben.....	482
Budapesten	579

Ehhez tudnunk kell még azt is, hogy a budapesti házak bérjévedelme az utóbbi 4 év alatt 21,000.000 koronával emelkedett.

Hogy ez az emelkedés milyen arányú, azt az alábbi adatok mutatják:

Kerület	Nyers bérjévedelem volt	
	1909. évben korona	1910. évben
I.	7,120.235	8,575.555
II.	5,592.573	6,531.958
III.	2,565.602	2,974.436
IV.	12,300.000	13,230.502
V.	17,546.009	19,725.816
VI.	25,405.383	28,590.018
VII.	26,536.564	30,356.832
VIII.	19,591.315	22,149.316
IX.	8,697.462	9,803.066
X.	2,381.060	2,695.692
Összesen:	127,736.303	144,633.201

Az emelkedés tehát egy év alatt 16,896.998 korona. Hogy azonban e szám jelentősége teljesen világos legyen, tudnunk kell azt is, hogy ebben az évben az újonnan épült házak összes bérjévedelme 3.111,986 korona volt és így 13,785.012 korona az a többlet, amely tisztán béremelések következtében állott elő.

Az uzsorának ez a képtelen elharapódzása csak úgy következhetett be, hogy ebben a szerencsétlen városban ezidőszerint egyáltalán nincs üres lakás. Lássuk csak, mit mond a beszédes statisztika: Budapesten 1906-ban 417 lakás volt évnegyedenként üres, ami a meglévő 157.000 lakásnak 0.3%-át teszi. 1908-ban már csak 242 üres lakást találunk. Ennek fele 4000-6000 korona bért fizet, a másik fele pedig lakhatatlan pince-odú. így hát egész bátran mondhatjuk, hogy e városban nincs üres lakás. Mialatt Budapesten a statisztikától általában megkívánt 3%-os lakásüresedési minimumnak éppen egy tizedrésze van meg, azalatt Németország nagyvárosaiban az üresen álló lakások a következő arányszámokat mutatják: Boroszló 6.2%, Hamburg 5.4%, Köln 5.1%, München 4.1%, Lipcse 2.63%. Londonban a legsűrűbben lakott városrészekben ugyanekkor 2.7% az üresen álló lakások száma, amely azonban egyes negyedekben egész 8.2%-ig emelkedik.

A főváros lakossága hosszú ideig tehetetlenül tűrte az uzsorások folyton fokozódó vakmerőségét és életigényeinek leszállításával volt kénytelen a házbértöbbletet előteremteni.

A szociáldemokrata pártban tömörült ipari munkásság évek hosszú sora óta követelte a községi beavatkozást, de természetesen minden eredmény nélkül. A városi képviselőtestület tagjainak nagyrésze maga is háztulajdonos és így könnyen megérthető, hogy ezeknek az uraknak egyáltalán nem volt érzékük a lakosság e legégetőbb kérdése iránt. A munkásság végre belátta, hogy a népgyűlésezzel, sajtóháborúskodással és memorandumozással nem tud változtatni tűrhetetlen helyzetén, és így a direct-akció kemény fegyveréhez nyúlt. Azokban a házakban, ahol a tarthatatlanul magas házbérek dacára újabb béremelés történt, rombolásokat végeztek. Ez a mozgalom a VII. kerületben kapott lábra. Az esti órákban egy nagyobb csapat munkás fejszékkel, botokkal és kalapáccsokkal felszerelve megrohanta a kiszemelt uzsorafészket és ott összetörték minden törhetőt.

A végleg elkeseredett lakók dührohamának ezen kitérősei azonban nem állandósulhattak, mert a rendőrség teljes apparátussal feküdt a dolognak és csirájában elfojtotta e lázadászerű tömegmozgalmat, amely páni félelme ejtette az uzsorásokat.

A szikra azonban égett a hamu alatt.

Az örömpohár csordultig telt és az évek óta visszafojtott tompa, sötét keserűség ott izzott a tömeg mélyén. Csak alkalmas időt és módot várt, hogy fellángolhasson.

Ez is bekövetkezett és pedig a házbojkottok formájában. A lakók előzetes értekezleteken szolidaritást vállalnak és beszüntetik a házbérfizetést. Felállítják követeléseiket és ezeket memorandumba foglalva a háztulajdonos elé juttatják. A háziúr addig egy fillér házbért sem kap, amíg a lakók követeléseit nem teljesíti. E harcok egyideig tisztára védelmi jellegűek voltak, de az eredményeket látva, a lakók a támadó harcokba is átmentek és 15-20%-os engedményeket követeltek a meglévő házbérek-ből. Az elért eredményeket azután szerződés formájában biztosítja a háztulajdonos a lakóknak. A fővárosban az utóbbi két évben több száz ilyen harc folyt le és a harc e módja mindenképen eredményes fegyvernek bizonyult. A lakók közvetlenül is nagy eredményeket értek el, másrészt pedig a városi tanács és képviselőtestület is arra a belátásra jutott, hogy ha teljes anarchiát nem akar felidézni, gyors és gyökeres orvosláshoz kell látnia.

Bárczy polgármester – akinek tagadhatatlanul nagy érdemei vannak ez irányban – e mozgalmak hatása alatt keresztülvitte a községi munkáslakások építésének tervét. Az első építkezések mitsem változtattak ugyan a helyzeten, mert a lakásszükség oly nagy és az építkezés oly kis arányú volt, hogy az újonnan épített házakban munkás alig kapott lakást. Legutóbb azonban ismét 3000 munkáslakás építésének tervét fogadta el a képviselőtestület és ettől az építkezéstől már némi eredményes változást várhatunk.

Mindez azonban nem lehet ok arra, hogy a lakásuzsora elleni küzdelmünkkel felhagyjunk, E harcnak mindaddig folynia kell, amíg úgy a munkásság, mint a kispolgárság tűrhető viszonyok közé nem kerül.

A lakásdrágaság a kispolgári és hivatalnok-osztályt éppoly súlyosan érinti, mint a munkásságot. A jövő küzdelmeiben e két osztálynak találkozni kell és vállvetve kell folytatnia a harcot, hogy nagyobb és jelentősebb eredményekhez juthassunk. Nem lehet és nem szabad egyedül hagyni a munkásságot e nehéz küzdelemben.

A munkásság lefolyt harcainál tapasztaltuk, hogy a nők e munkából alaposan kivették a részüket. A munkásasszonyok nélkül e harcokat semmiképp sem tudtuk volna eredményesen lefolytatni. Mindenütt ott küzdöttek az első sorban még akkor is, amikor a fegyveres karhatalommal kellett szembe helyezkedniük. A házbéruzsora a polgári osztálynál is a nőket érinti elsősorban.

Ezenfelül itt van most az agrár-feudálisok

által felidézett kenyér- és húszsora kérdése is, amely ellen a munkásság épp most veszi fel a harcot. A munkásság ereje azonban nem kimeríthetetlen. Négy-öt irányban egyszerre harcolni egyedül, segítség nélkül még fejlődöttebb országokban is nehéz és kimerítő feladat. Segítőtársakra van szükségünk e nehéz harcokban és e segítség nem jöhet máshonnan, mint a kispolgári és hivatalnokosztály hatalmas és nagy tömegéből. E tömeget pedig a kenyér-, hús- és lakáskérdés dolgában csakis ez osztály asszonyai állíthatják mellénk a csatasorba.

E cikk keretei szűkek és nem engedik meg, hogy e nagyfontosságú kérdésekkel behatóbban foglalkozzam. Nagyon fontosnak tartanám azonban, ha e szerény cikkecske adná meg az első lökést arra, hogy az ország öntudatos nőinek kicsiny, de harcos csapata e nagyfontosságú kérdésekben országszerte talpra álljon.